اگر نهادهای مسئول ساماندهی درآمد و هزینه فوتبال شوآف نمی‌کردند، شاید امروز وضعیت این نبود

آشفتگی صورت‌های مالی باشگاه‌های فوتبال

سیدمهدی موسوی‌تبار - میثم اکبری

«شفافیت» واژه‌ای است که در چندسال اخیر زیاد شنیده‌ایم و البته بخشی از وعده‌های مسئولان هم شده است. یکی از کارکردهای صحیح این کلمه در موضوع مسائل مالی است. شفافیتی که حتما می‌تواند مانع از بروز اختلاس‌ها و سوءاستفاده‌های مالی شود. ورزش و به‌طور خاص، فوتبال یکی از بسترهایی است که شعار وجود شفافیت، سال‌هاست مطالبه و داده می‌شود. شعاری که نیازمند قوانین صریح، دقیق و شفاف است. وجود اسناد و صورت‌های مالی دقیق و واقعی و همچنین الزام به رعایت قوانین و نظارت جامع، بی‌طرفانه و بدون اغماض، مثلثی است که می‌تواند عامل شفافیت مالی در ورزش و رشته‌های پرطرفداری مثل کشتی و فوتبال شود. از آغاز دهه هشتاد و با ورود پول به فوتبال با همان دوران حرفه‌ای شدن لیگ و فوتبال ایران، مسائل مالی و شکایت‌های داخلی و خارجی و شیوه‌های درآمدزایی هم به دایره واژگان فوتبال ایران اضافه شدند و بخش خصوصی و شرکت‌های مهم صنعتی هم در این تحول سهیم و شریک شدند. گاهی افراد با طمع دیده شدن یا سود بیشتر یا حتی پولشویی وارد فوتبال می‌شدند و پس از رسیدن به اهداف‌شان یا حتی ناکامی در این مسیر، چنان غیب می‌شدند که انگار هیچوقت نبوده‌اند. شرکت‌ها و سازمان‌هایی هم بودند که در این فوتبال آمدند و پس از چند سال تبه‌داری، عطایش را به لقایش بخشیدند و رفتند. نبود سازوکار مناسب اقتصادی و همچنین عدم آشنایی با زر و بم فوتبال ایران، بعضی را عزل و برخی دیگر را روانه زندان کرده! البته هستند کسانی که با وجود کارنامه تاریک و پر از بدهی همچنان هستند و انگار که قرار نیست به کسی هم پاسخگو باشند.

در این گزارش نگاهی داریم به صورت‌های مالی هشت تیم لیگ برتری در دوره بیست و یکم، یعنی سال فوتبالی ۱۴۰۱-۱۴۰۰. فارغ از وجود جداول و اعدادی که ممکن است برایتان عجیب یا جالب باشد مساله مهم‌تر این است که اهالی فوتبال خوب می‌دانند که این صورت‌های مالی تمام واقعیت لیگ ایران و این هشت تیم نیست. سال‌هاست گفته می‌شود ابزاری مانند «میلگرد»، «وبلا»، «ماشین»، «سکه و طلا و دلار» و «پیراهن تیم ملی» علاوه‌بر مبلغ قرارداد، بازیکنان را از تیمی به تیم دیگر می‌برند و در هیچ سندی هم ردپایی از آن پیدا نمی‌شود. آنچه در این گزارش مشهود است نبود تطابق بین سود و زیان تیم‌هایی مانند استقلال و پرسپولیس نیست، ماجرا را فراتر از این حرف‌ها ببینیم. آیا بیشتر از آنچه در صورت‌های مالی آمده بین بازیکنان و باشگاه‌ها رد و بدل نمی‌شود؟

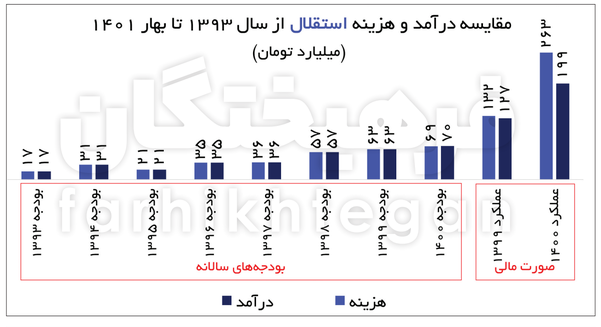

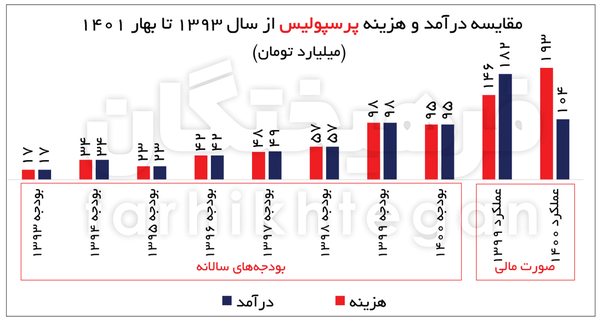

استقلال و پرسپولیس زیان‌ده‌های همیشگی

بررسی آخرین صورت مالی حسابرسی‌شده ۸ باشگاه استقلال، پرسپولیس، ذوب‌آهن اصفهان، آلومینیوم اراک، پیکان، گل‌گهر سیرجان، سپاهان اصفهان و فولاد خوزستان نشان می‌دهد که از میان باشگاه‌های فوق‌الذکر باشگاه‌های استقلال و پرسپولیس در بازه زمانی بررسی و در نظر گرفتن درآمد و هزینه عملیاتی به‌عنوان اولین و اصلی‌ترین سرفصل‌های مالی در عملکرد باشگاه‌ها، با زیان روبه‌رو بودند و درآمد عملیاتی آنان کفاف هزینه‌های عملیاتی را نداده است؛ این درحالی است که مشاهده ارقام باشگاه‌های دیگر نشان می‌دهد این باشگاه‌ها در بازه‌های مالی نه‌تنها ضرر نکردند بلکه درآمد عملیاتی آنان از هزینه عملیاتی‌شان بیشتر است.

به‌بیان آمار باید گفت که باشگاه استقلال به‌عنوان یکی از دو تیم سرشناس پایتخت در سال مالی منتهی به ۳۱ تیرماه ۱۴۰۱ با درآمد عملیاتی ۱۹۹ میلیارد تومانی در برابر هزینه عملیاتی ۲۶۳ میلیارد تومانی، ۶۴ میلیارد تومان زیان عملیاتی به ثبت رسانده که این وضعیت در باشگاه پرسپولیس با درآمد عملیاتی ۱۰۴ میلیاردی در مقابل هزینه ۱۹۳ میلیارد تومانی منجر به ثبت زیان ۸۹ میلیارد تومانی در سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱ گردیده که نشان از بیشتر بودن زیان ناخالص در باشگاه سرخ‌پوشان نسبت به آبی‌پوشان پایتخت است. البته وضعیت سود و زیان نهایی و خالص این دو باشگاه پس از کسر و اضافه سایر هزینه‌ها و درآمدهای مربوطه گویای تغییر وضعیت نیست زیرا باشگاه استقلال در پایان سال مالی خود زیان خالص ۷۸ میلیارد تومانی را به ثبت رسانده که از افزایش ۱۴ میلیارد تومانی زیان خالص نسبت به زیان ناخالص نشان دارد. همچنین بررسی صورت مالی پرسپولیس نیز حکایت از آن دارد که این باشگاه در پایان دوره یک‌ساله خود با جمع زیان ناخالص ۸۹ میلیارد تومانی به زیان خالص ۱۱۱ میلیارد تومانی رسیده است. به عبارت دیگر این دو در فصل گذشته به اتفاقا رد بورس شده‌اند کاملا ضرره بوده‌اند و حتی از پس هزینه‌های خودشان هم برنیامده‌اند و اینکه چطور هنوز سرپا هستند هم از آن عجایبی است که کسی برایش جوابی ندارد.

وضعیت مالی بهتر باشگاه‌های غیرتهرانی

پس از مشخص شدن زیان‌ده بودن عملیات دو باشگاه مطرح تهران، موضوع مهمی که باید بدان توجه داشت مدنیت مالی است که باید برای پوشش این زیان صرف شود؛ به عبارت دیگر این دو باشگاه به‌واسطه مالکیت دولتی طی سالیان اخیر، عدم تعمیر مثبت در مدیریت مالی آنان (بهره‌گیری مثبت و هم‌افزا از برند تجاری) و نبود مسیرهای مالی نظیر دریافت حق بخش، با زیان همراه بوده‌اند و برای پوشش این زیان چند اقدام متصور است؛ نخست آنکه دولت به‌عنوان مالک وارد شده و زیان‌های اعطایی را پوشش دهد یا اینکه باشگاه‌های مذکور با هر باشگاه دیگری که در عملیات اصلی و نهایی خود با زیان روبه‌رو است دست به دریافت تسهیلات مالی بزنند. موضوعی که با توجه به لزوم بازپرداخت آن تسهیلات و عدم توانایی باشگاه‌ها بر این امر به دریافت مجدد تسهیلات و افتادن در چرخه نامطلوب و نادرست تسهیلات‌گیری با نرخ‌های جدید منتهی می‌شود. البته این موضوع زیان‌دهی باشگاه‌های فوتبال در تمام باشگاه‌ها یکسان نیست چراکه بررسی سایر باشگاه‌ها نشان از آن دارد که وضعیت باشگاه‌های غیرتهرانی در مقایسه با باشگاه‌های پایتخت‌نشین دارای ثبات بیشتری است زیرا باشگاه سپاهان در سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد با درآمد عملیاتی ۳۸۰ میلیارد تومانی و هزینه ۲۷۶ میلیارد تومانی سود ناخالص ۱۰۴ میلیارد تومانی را به جا گذاشت یا مقدار سود ناخالص پس از کسر هزینه عملیاتی از درآمد عملیاتی، به ترتیب در باشگاه‌های گل‌گهر سیرجان، فولاد خوزستان، پیکان، آلومینیوم اراک و ذوب‌آهن اصفهان، به ۳۴، ۲۰، ۱، منفی ۸ و منفی ۵۲ میلیارد تومان می‌رسد.

آیا در فوتبال امروز جهان، به این نوع پوشش هزینه‌ها، درآمدزایی می‌گویند؟ سپاهان با گل‌گهر را بدون پرداختی شرکت‌های حامی‌شان متصور شویم. با فرض دقیق بودن اعداد هزینه و درآمد، آیا سرنوشتی مانند پرسپولیس و استقلال در انتظار آنها نیست؟ اختصاص بودجه یک شرکت مانند فولادمبارکه برای تیمداری، اسمش درآمدزایی می‌شود؟

درآمد باشگاه‌ها از کجاست؟

بررسی اجزای درآمد عملیاتی باشگاه‌ها به دلیل آنکه جزء مهم‌ترین و عمده اقلام درآمدزایی باشگاه هستند و نشان‌دهنده قدرت آن در خلق ارزش افزوده است، از اهمیت بالایی برخوردار هستند. به عبارت بهتر هر قدر که یک باشگاه در ایجاد درآمد عملیاتی که دارای سرفصل‌های متعددی است بتواند بهتر عمل کند، می‌توان گفت که آن باشگاه، هم دارای راهبرد تامین مالی خوبی است و از نشان تجاری خود استفاده بهتری کرده و هم متقابلا اتکای کمی به منابع غیرفوتبالی نظیر تکیه به ورود منابع مالی از طریق مالکان دارد. در این خصوص بررسی درآمد عملیاتی ۸ باشگاه مورد بررسی از آخرین صورت مالی حسابرسی شده، نشان می‌دهد سهم درآمد تبلیغات و استفاده از برند و علائم تجاری در باشگاه فولاد خوزستان ۹۹ درصد (۲۰۰ میلیارد از ۲۰۳ میلیارد تومان درآمد عملیاتی)، در باشگاه فولاد مبارکه سپاهان ۹۳ درصد (۳۵۵ میلیارد از ۳۸۰ میلیارد تومان درآمد عملیاتی)، در باشگاه پرسپولیس ۹۰ درصد (۴۳ میلیارد از ۴۸ میلیارد تومان درآمد عملیاتی)، در باشگاه ذوب‌آهن ۸۸ درصد (۷۵ میلیارد از ۸۵ میلیارد تومان درآمد عملیاتی)، در باشگاه آلومینیوم اراک ۸۶ درصد (۷۳ میلیارد از ۸۵ میلیارد تومان درآمد عملیاتی)، در باشگاه گل‌گهر سیرجان ۸۳ درصد (۲۴۶ میلیارد از ۲۹۷ میلیارد تومان درآمد عملیاتی)، در باشگاه پیکان ۷۳ درصد (۵۷٫۵ میلیارد از ۷۹ میلیارد تومان درآمد عملیاتی) و در باشگاه استقلال ۶۱ درصد (۱۲۱ میلیارد از ۱۹۹ میلیارد تومان درآمد عملیاتی) می‌رسد که نشان از سهم عالیه درآمد تبلیغاتی علی‌رغم تمام نارسایی‌ها در بهره‌گیری از نشان تجاری، در میان باشگاه‌های کشور دارد. به همین ترتیب اجزای بعدی درآمد عملیاتی باشگاه‌ها از مواردی همچون کمک‌های دریافتی از فدراسیون، اجاره ورزشگاه‌ها، حق بخش تلویزیونی، فروش و حق رشد بازیکن تامین می‌گردد که در باشگاه‌های مختلف، متفاوت و متنوع و همچنین دارای سهم اندکی است. یکبار دیگر به اعداد بالا توجه کنید. یعنی باید قبول کنیم که برند یا نشان تجاری فولاد خوزستان یا ذوب‌آهن بالاتر و با ارزش‌تر از نشان استقلال است؟ این صورت‌های مالی و شفافیت‌های اقتصادی قرار است ما را به سمت حقیقت فوتبال ببرد یا واقعیت‌های آن؟ قرار است چه کمکی کند به شفافیت در فوتبال؟

ظرفیت بلااستفاده تبلیغات و جای خالی حق پخش

همان‌گونه که در بررسی صورت مالی باشگاه‌های استقلال و پرسپولیس گفته شد، مجموعه درآمد حاصل از تبلیغات و برند باشگاه که سرفصل‌های مختلفی اعم از اسپانسر و تبلیغات محیطی و... دارد، سهم بالایی در این دو باشگاه داشته است چنانکه ۹۰ درصد از درآمد عملیاتی باشگاه‌های پرسپولیس و ۶۱ درصد از درآمد عملیاتی باشگاه استقلال از محل این سرفصل به دست می‌آید. البته وضعیت استفاده تبلیغاتی از برند باشگاه به انحای مختلف تنها محدود به این دو باشگاه نمی‌شود و در سایر باشگاه‌ها نیز وضعیت به این منوال است. برای مثال درآمد حاصل از تبلیغات و اسپانسرینگ با حجم تقریبی ۷۵ میلیارد تومان حدود ۸۸ درصد از درآمد عملیاتی ۸۵ میلیاردی این باشگاه را تشکیل می‌دهد یا در باشگاه سپاهان به میزان ۹۳ درصد از درآمد عملیاتی ۳۸۰ میلیارد تومانی این باشگاه از محل تبلیغات و اسپانسر حاصل گردیده که نشان از ظرفیت بالای استفاده از برند تجاری در این باشگاه‌ها دارد. البته که واضح است نحوه مدیریت بازرگانی نشان تجاری یک باشگاه می‌تواند ابعاد مختلفی داشته باشد و برای رسیدن به حد بهینه آن در کشور راه زیادی درپیش است اما یکی از منابع درآمدی که می‌تواند در شرایط فعلی که بسیاری از باشگاه‌ها با زیان خالص در پایان دوره مالی خود روبه‌رو هستند به کمک آنان بیاید، اعطای حق پخش تلویزیونی به آنان است. چنانکه عدم پرداخت حق پخش تلویزیونی و برخی قوانین دست‌وپا گیر در کنار چاشنی تصمیمات و سیاستگذاری‌های غلط، باشگاه‌های فوتبال کشور خصوصا استقلال و پرسپولیس را به مرز ورشکستگی رسانده است.

صنعتی‌ها بهترین مادرخرج باشگاه‌های فوتبال

بلوغ مالی یک مجموعه اقتصادی حصوصا در مجموعه‌هایی که دارای ابعاد اجتماعی و فرهنگی هستند زمانی حاصل می‌شود که این بخش‌ها در درآمدزایی و داشتن راهبردهای متنوع در ایجاد منابع مالی خلاقیت داشته باشند تا با استفاده از آن درنهایت به کمترین میزان به منابع مالی در قالب کمک از سوی مالکان خود تکیه کنند. در این خصوص باید گفت در بررسی برخی از باشگاه‌ها مشاهده می‌شود که حجم زیادی از تامین مالی و درآمد عملیاتی آنان از محل کمک‌های مالکان که در قالب اشخاص وابسته و... است حاصل می‌گردد؛ برای مثال باشگاه فولاد خوزستان که درآمد عملیاتی ۲۰۳ میلیارد تومانی را در صورت مالی خود به ثبت رسانده است، در تجزیه اجزای آن مشاهده می‌گردد ۲۰۰ میلیارد تومان ذیل درآمد عملیاتی و ۳ میلیارد تومان در قالب یارانه حاصل شده که با تفکیک حاصل درآمدهای عملیاتی براساس وابستگی اشخاص مشاهده می‌شود که در حدود ۲۰۰ میلیارد تومان از شرکت فولاد خوزستان به این باشگاه در قالب قرارداد اسپانسری پرداخت شده است. به همین شکل در باشگاه گل‌گهر سیرجان نیز از درآمد عملیاتی ۲۹۷ میلیارد تومانی آن، ۲۸۷ میلیارد تومان در قالب درآمد ورزشی فوتبال از اشخاص وابسته ثبت شده است. البته ممکن است گفته شود این درآمد که در قالب قرارداد اسپانسری با این باشگاه‌ها منعقد شده، فاقد مشکل است اما باید توجه داشت حجم مبلغ آن با این تیم‌ها در کنار این که سایر سرفصل‌های عملیاتی این باشگاه‌ها فاقد فعلیت است نشان‌دهنده ظرفیت استفاده‌نشده از برند تجاری این باشگاه‌ها از طرق مختلف درآمدی است.

چرا قراردادهای بازیکنان نیست؟

نگاهی به صورت‌های مالی باشگاه‌های کشور نشان می‌دهد که نمی‌توان ردپایی از قراردادهای این مجموعه‌ها با بازیکنان خود یافت. این در حالی است که بررسی‌ها نشان می‌دهد هزینه حق‌الزحمه بازیکنان و کادر فنی از هزینه‌های عملیاتی باشگاه‌های مورد بررسی دارای سهم بالایی است به‌طوری که سرفصل هزینه قرارداد بازیکنان و کادر فنی در باشگاه پرسپولیس ۹۳، آلومینیوم اراک ۸۰، استقلال ۷۵، فولاد خوزستان ۶۹، سپاهان ۶۴، ذوب‌آهن ۶۳ و در پیکان و گل‌گهر سیرجان ۴۴ درصد از هزینه عملیاتی آنان است که در صورت مالی تفکیک لازم در این خصوص انجام نشده و لازم است ترتیبات لازم درخصوص افشای این موارد انجام گیرد. اما به‌هرحال مراجعه به آگهی‌های افشای موارد مهم باشگاه‌های استقلال و پرسپولیس نشان از آن دارد که باشگاه استقلال در نامه ۳۱ مرداد خود به سازمان بورس، ۲۲۵ میلیارد تومان را بابت قرارداد با ۲۶ بازیکن داخلی و ۳۰ میلیارد تومان بابت قرارداد با ۳ بازیکن خارجی و همچنین ۴۳ میلیارد تومان بابت پادتاش عملکرد افشا ساخته که با احتساب هزینه قرارداد کادر فنی داخلی و خارجی و همچنین هزینه قرارداد با تیم‌های پایه به رقم قرارداد ۴۴۳ میلیارد تومان می‌رسید. در باشگاه پرسپولیس نیز مطابق با نامه ۱۶ شهریور سال گذشته باید گفت ۱۵۵ میلیارد تومان بابت قرارداد با ۲۵ بازیکن داخلی و ۵۵ میلیارد تومان بابت قرارداد با ۴ بازیکن خارجی و همچنین ۶۲ میلیارد تومان بابت پاداش عملکرد منعقد شده که با احتساب هزینه قرارداد کادر فنی داخلی و خارجی و همچنین هزینه قرارداد با تیم‌های پایه، به رقم قرارداد ۳۲۵ میلیارد تومان می‌رسد. ثبت قرارداد بازیکنان در صورت‌های مالی باشگاه‌ها ضروری است اما حتی اگر باشگاه‌ها ملزم به ثبت قراردادهای بازیکنان در صورت‌های مالی‌شان شوند باز هم به اندازه کافی راه برای دور زدن قانون وجود دارد. آنچه در این نمودارها و جداول دیده می‌شود با اینکه اهمیت بالایی دارند و گاهی حتی ترسناک به نظر می‌رسند اما تمام واقعیت فوتبال ما نیستند. انگار قرار است فقط «شکل کار» شفافیت حفظ شود و باید دیالوگ رضا مارمولک را کمی تغییر داد و گفت «به اندازه همه آدم‌ها را راه برای دور زدن قانون وجود دارد.»

رشد درآمدی در باشگاه‌های غیریایتخت‌نشین بهتر است

یکی از جنبه‌های بررسی مالی باشگاه‌ها توجه به این نکته است که درآمد، هزینه و سود و زیان آنان در طی یک دوره چقدر رشد یا افت داشته است. در این خصوص نگاهی به وضعیت درآمدی باشگاه استقلال نشان می‌دهد این باشگاه درحالی که در دوره ۹ ماهه منتهی به ۳۱ فروردین ۱۴۰۱ درآمد عملیاتی ۱۱۱٫۳ میلیارد تومانی داشته اما درآمد عملیاتی دوره ۹ ماهه تا ۳۱ فروردین سال ۱۴۰۲ با ۶۲ درصد کاهش به ۴۲٫۷ میلیارد تومان می‌رسد. در سمت دیگر اما اگرچه درآمد عملیاتی این باشگاه کاهش یافته اما هزینه عملیاتی روند کاهشی نداشته بلکه با افزایش تقریبا ۳ برابری از ۱۱۷ میلیارد تومان به ۳۴۷ میلیارد تومان رسیده که این موضوع اثر خود را در افزایش زیان ناخالص از ۵٫۲ میلیارد تومان به ۳۰۲٫۵ میلیارد تومان نشان می‌دهد که نشان از رشد ۵۶ برابری زیان ناخالص این باشگاه دارد. همچنین زیان خالص این باشگاه نیز از ۲۲ میلیارد تومان در دوره قبل به ۳۳۶ میلیارد تومان در پایان دوره رسیده است.

همچنین درآمد عملیاتی پرسپولیس که در ابتدای دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱ حدود ۵٫۹ میلیارد تومان بود با افزایش ۸ برابری به ۴۷٫۵ میلیارد تومان رسید. همچنین هزینه عملیاتی این باشگاه نیز با رشد ۶۵ درصدی در دوره فوق‌الذکر همراه بوده تا درنهایت زیان ناخالص این باشگاه طی یک دوره ۶ ماهه با ۶۵ درصد رشد از ۹۳ میلیارد تومان به ۱۵۳ میلیارد تومان افزایش یافته که این تاثیر در زیان خالص این باشگاه نیز مشهود است، چنانکه این قلم صورت مالی نیز با رشد ۱۴ درصدی از منفی ۹۳٫۶ میلیارد به منفی ۱۰۶٫۴ میلیارد تومان افزایش یافته است. همچنین بررسی درآمد عملیاتی در دو باشگاه ذوب‌آهن اصفهان و آلومینیوم اراک نشان می‌دهد درآمد عملیاتی این دو باشگاه در دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱ به ترتیب با رشد ۱۶۳ و ۱۲۲ درصدی همراه بوده که در میان باشگاه‌های مورد بررسی دارای رکود هستند. بررسی هزینه عملیاتی این دو باشگاه نیز نشان از آن دارد که میزان رشد این سرفصل در باشگاه ذوب‌آهن ۵۶ و در باشگاه آلومینیوم اراک ۷۲ درصد بوده که ردپای آن را در تغییر زیان ناخالص در دوره ۶ ماهه آذر ۱۴۰۱ می‌توان دید، به‌طوری که زیان ناخالص باشگاه ذوب‌آهن از ۱۶٫۹ میلیارد تومان به سود ۸٫۴ میلیارد تومانی و در باشگاه آلومینیوم اراک نیز از زیان ۱۶٫۵ میلیارد به سود ۱۵٫۷ میلیارد تومان می‌رسد.

البته وضعیت رشد درآمد تنها به ذوب‌آهن و آلومینیوم محدود نمی‌شود؛ چراکه آمار عملکردی پیکان طی دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۱ شهریور ۱۴۰۱ و فولاد خوزستان طی دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که درآمد پیکان با ۹۷ درصد رشد از ۴۰ میلیارد به ۷۸٫۷ میلیارد تومان افزایش یافته که این میزان در باشگاه فولاد خوزستان با رشد ۶۵ درصدی از ۱۲۲ میلیارد به ۲۰۳ میلیارد تومان رسیده است. همچنین هزینه عملیاتی این دو باشگاه نیز برای باشگاه پیکان با ۱۲۳ درصد افزایش (از ۳۳٫۶ میلیارد به ۷۴٫۸ میلیارد تومان) و در فولاد خوزستان با ۷۸ درصد افزایش (از ۱۰٫۸ میلیارد به ۱۹۲ میلیارد تومان) همراه بوده است. البته بررسی سود ناخالص این دو باشگاه نشان می‌دهد میزان سود ناخالص باشگاه پیکان طی دوره مورد بررسی ۴۰ درصد و برای باشگاه فولاد خوزستان با ۳۱ درصد کاهش همراه بوده تا درنهایت سود خالص ۲۰ میلیون تومانی باشگاه پیکان به زیان خالص ۷٫۸ میلیارد تومانی بدل شده و در باشگاه فولاد خوزستان نیز سود خالص ۶٫۱ میلیارد تومانی با کاهش ۳۰ درصدی به ۴٫۲ میلیارد تومان رسیده.

شاهکارهای شفافیت مدیران سرخابی‌ها

خصوصی‌سازی دو باشگاه استقلال و پرسپولیس درخواستی بود که مسئولان فیفا به‌همراه کنفدراسیون آسیا چندسالی بیش از مقامات ورزشی و فوتبالی ایران داشتند و نسبت به انجام دادن آن برای پایان بخشیدن به مالکیت مشترک این دو باشگاه، سخنگیری‌های قابل‌توجهی نظیر حذف دو باشگاه استقلال و پرسپولیس از مسابقات لیگ قهرمانان آسیا انجام دادند. درنهایت همین سخنگیری‌ها منجر شد فرآیند خصوصی‌سازی این دو باشگاه در سال مالی ۱۴۰۰ به‌صورت جدی‌تر دنبال شود و درنهایت شاهد پذیره‌نویسی سهام این دو باشگاه در تالوی نارنجی فرابورس باشیم. پس از پایان پذیره‌نویسی دو باشگاه، مدیرعامل فرابورس ۳ شهریور سال ۱۴۰۱ اعلام داشت که حدود ۳۲۰ هزار نفر سهام باشگاه پرسپولیس و ۲۸۶ هزار نفر سهام باشگاه استقلال را خریداری کرده‌اند.

فارغ از هر اتفاقی (که بدترین آن ضرر و زیان سهامداران بوده)، اما این واگذاری ظاهرا یک آورده مثبت نیز به همراه داشته است. این آورده مثبت، ایجاد شفافیت حداقلی در هزینه-درآمد دو باشگاه دولتی است. بررسی‌ها نشان می‌دهد پس از ورود دو باشگاه به بورس، هزینه‌ها و درآمدهای این دو باشگاه به طرز عجیب‌وغریبی رشد کرده است. برای مثال درحالی که مسئولان باشگاه پرسپولیس در بودجه ۱۴۰۰ شرکت‌های دولتی، هزینه و درآمد این باشگاه را هرکدام ۹۵ میلیارد تومان اعلام کرده و باشگاه را سرمه‌سر و نه زیان‌ده نشان داده بودند، اما طبق اطلاعات صورت مالی این باشگاه، طی سال ۱۴۰۰ درآمد این باشگاه ۱۰۴ و هزینه باشگاه ۱۹۳ میلیارد تومان بوده است. به عبارتی، هزینه واقعی (عملکرد صورت مالی) این باشگاه ۲ برابر بودجه اعلامی باشگاه بوده و درآمدهای باشگاه نیز تنها ۹ میلیارد تومان بیشتر از رقم بودجه اعلامی است. وضعیتی که منجر به زیان خالص ۸۹ میلیارد تومانی در آن سال شده است.

در تیم استقلال نیز گرچه مدیران باشگاه در بودجه ۱۴۰۰ شرکت‌های دولتی رقم درآمد و هزینه باشگاه را به ترتیب ۹۷ و ۶۹ میلیارد تومان اعلام کرده‌اند اما رقم عملکرد صورت مالی برای سال ۱۴۰۰ این باشگاه برای درآمدها ۱۹۹ و برای هزینه‌ها ۲۶۳ میلیارد تومان بوده است. به عبارتی، هزینه‌ها و درآمدهای باشگاه ۳ تا ۴ برابر ارقام اعلامی بودجه ۱۴۰۰ بوده است. این موارد نشان می‌دهد، دو تیم دولتی استقلال و پرسپولیس تا قبل از ورود به بورس، فاصله نجومی با شفافیت داشته‌اند و همین موضوع باعث تلنبار شدن حجم انبوهی از مشکلات و گرفتاری‌های مالی و حقوقی برای این باشگاه‌ها شده است که نمونه‌های آن را می‌توان در گرفتاری‌های حقوقی دو باشگاه از ناحیه مربیان و بازیکنان خارجی دید. به نظر می‌رسد ورود دو باشگاه به بورس یک شفافیت حداقلی از عملکرد این دو تیم ایجاد کرده و باید زمینه شفافیت حداکثری در این باشگاه‌ها فراهم و تقویت شود.

ادامه در صفحه ۱۵

ادامه از صفحه ۱۴

وضعیت هزینه و درآمد ۸ باشگاه فوتبال لیگ برترنا انتهای بهار ۱۴۰۱ - ارقام به میلیارد تومان

ردیف	نام باشگاه	صورت مالی حسابرسی شده	درآمد	هزینه	سود/ زیان ناخالص	سود/ زیان خالص
۱	سپاهان	سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	۳۸۰	۲۷۶	۱۰۴	۵۷
۲	گل‌گهر سیرجان	سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	۲۹۷	۲۶۳	۳۴	۳
۳	استقلال	سال مالی منتهی به ۳۱ تیر ۱۴۰۱	۱۹۹	۲۶۳	-۶۴	-۷۸
۴	فولاد خوزستان	سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	۲۸۲	۲۶۲	۲۰	۳
۵	پرسپولیس	سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	۱۰۴	۱۹۳	-۸۹	-۱۱۱
۶	ذوب آهن اصفهان	سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	۱۰۰	۱۵۲	-۵۲	-۷۲٫۷
۷	پیکان	دوره یک‌ساله منتهی به ۳۱ شهریور ۱۴۰۱	۱۲۲	۱۲۱	۱	۵
۸	آلومینیوم اراک	سال مالی منتهی به ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	۸۸	۹۶	-۸	-۳۰٫۸

منبع: اطلاعات صورت‌های مالی

وضعیت هزینه و درآمد ۶ باشگاه ارائه‌دهنده آخرین صورت مالی حسابرسی شده- ارقام به میلیارد تومان

ردیف	نام باشگاه	صورت مالی حسابرسی شده	درآمد: دوره فعلی	درآمد: دوره قبل	درآمد: درصد تغییر	هزینه: دوره فعلی	هزینه: دوره قبل	هزینه: درصد تغییر	سود/ زیان ناخالص: دوره فعلی	سود/ زیان ناخالص: دوره قبل	سود/ زیان ناخالص: درصد تغییر	سود/ زیان خالص: دوره فعلی	سود/ زیان خالص: دوره قبل	سود/ زیان خالص: درصد تغییر
۱	استقلال	دوره ۹ ماهه منتهی به ۳۱ فروردین ۱۴۰۲	۴۲٫۷	۱۱۱٫۳	-۶۲ درصد	۳۴۷٫۲	۱۱۶٫۷	۱۹۸ درصد	-۳۰۴٫۵	-۵۰٫۴	-۳۳۶ درصد	-۳۰۶	-۲۲	۴۲۷ درصد
۲	پرسپولیس	دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱	۴۷٫۵	۵٫۹	۷۰۵ درصد	۱۵۲٫۷	۹۲٫۶	۶۵ درصد	-۱۵۲٫۷	-۹۲٫۶	۶۵ درصد	-۱۰۶٫۴	-۹۳٫۶	۱۴ درصد
۳	ذوب آهن اصفهان	دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱	۸۵	۳۲٫۳	۱۶۳ درصد	۷۶٫۶	۴۹٫۲	۵۶ درصد	۸٫۴	-۱۹٫۹	۱۵۰ درصد	-۱٫۵	-۲۲٫۵	-۹۳ درصد
۴	آلومینیوم اراک	دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱	۸۶٫۸	۳۹٫۱	۱۲۲ درصد	۷۱	۴۰٫۸	۷۴ درصد	۱۵٫۷	-۱۶٫۵	۱۹۵ درصد	۱۰	-۴۶٫۶	۳۱۷ درصد
۵	پیکان	دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۱ شهریور ۱۴۰۱	۷۸٫۷	۴۰	۹۷ درصد	۷۴٫۸	۳۳٫۶	۱۲۳ درصد	۳۰٫۹	۶٫۵	-۴۰ درصد	-۷٫۸	۰٫۲	-۴۰۰۰ درصد
۶	فولاد خوزستان	دوره ۶ ماهه منتهی به ۳۰ آذر ۱۴۰۱	۲۰۳	۱۲۳	۶۵ درصد	۱۹۲	۱۰۸	۷۸ درصد	۱۱	۱۶	-۳۱ درصد	۴٫۳	۶٫۱	-۳۰ درصد

منبع: اطلاعات صورت‌های مالی

اجزای درآمد عملیاتی باشگاه استقلال

نوع درآمد	مبلغ (میلیارد تومان)	سهم از کل
اسپانسری و تبلیغات محیطی	۱۲۱	۶۱ درصد
حاصل از فروش و حق رشد بازیکنان	۷۱٫۴	۳۶ درصد
فروش بلیت	۵٫۲	۳ درصد
مدرسه فوتبال	۱٫۱	۱ درصد
مجموع	۱۹۹	۱۰۰ درصد

اجزای درآمد عملیاتی باشگاه پرسپولیس

نوع درآمد	مبلغ (میلیارد تومان)	سهم از کل
استفاده از برند و علائم تجاری	۴۳	۹۰ درصد
فروش بلیت	۲٫۹	۶ درصد
فعالیت ورزشی و مسابقات	۱٫۲	۳ درصد
مدرسه فوتبال	۰٫۵	۱ درصد
مجموع	۴۸	۱۰۰ درصد

اجزای درآمد عملیاتی باشگاه فولاد مبارکه سپاهان

نوع درآمد	مبلغ (میلیارد تومان)	سهم از کل
تبلیغات و اسپانسر	۳۵۵	۹۳ درصد
قرارداد تیم‌های صنعت فولاد مبارکه	۱۱٫۵	۳ درصد
ورزشگاه نقش جه